

Landskabskarakter

Landskabet er kendetegnet ved den bakkede landbrugsflade med mange levende hegn, spredt bebyggelse og særlige kulturspor omkring hærvejen og Gudenåens samt Skjern Å's udspring.

Området ligger højt og rummer mange fine udsigter, henholdsvis mod nord henover Gudenådalen og omkring Øster Nykirke.

Vær opmærksom på:

- Landskabet omkring Øster Nykirke og Hærvejens forløb bør bevares åbent.
- Gudenådalen er sårbar overfor større byggeri i og oven for adalen, samt tekniske anlæg og lignende.
- De levende hegn bør bevares.

Området præges af dyrkede marker, levende hegn og spredt bebyggelse.

1. Den bakkede landbrugsflade med kraftige levende hegn og spredt bebyggelse er karakteristisk for området.

Naturgeografisk beskrivelse

Området ligger højt, lige øst for den jyske højderyg og isens hovedopholdslinje under sidste istid. Terrænet kendetegnes ved bløde bakker, som er dannet som moræneaflejringer fra iskappen. Jordbunden består mest af moræneler, men også af en del flyvesand, som er blæst ind over området efter istiden.

I den nordøstlige del af området løber vandløbene Tinnet Bæk, Haugstrup Bæk og Vonge Bæk samt flere småvandløb til Gudenåen, som afgrænser området mod nordøst. Langs kommunegrænsen løber en tunneldal, som danner områdets grænse mod nord. I tunneldalen udspringer Gudenåen og Skjern Å med få hundrede meters afstand på hver sin side af et stort vandskel. Gudenåen løber mod sydøst og Skjern Å mod nordvest. Tunneldalen omkring Gudenåen er tydelig i landskabet, men langt fra så markant som den er længere mod nordvest omkring søerne langs Skjern Å.

Kulturgeografisk beskrivelse

Landskabet er præget af landbrug, men markerne brydes af mindre partier af skov, mose, eng og overdrev. Mange levende hegn i området består af løvfældende træer og er tætte og buskede.

Bebyggelsen består af spredte, mindre gårde. Strukturen i bebyggelse og veje er stort set uændret siden 1800-tallet.

Øster Nykirke ligger som et markant element i landskabet i den vestlige del af området. Den hvidkalkede kirke ligger synligt over store afstande på en bakketop, hvor hærvejen løber gennem området i nord-syd gående retning. Langs hærvejen findes flere gravhøje, og nord for Øster Nykirke kan man stadig erkende spor efter det 300 meter lange "Margrethedige" fra jernalderen, som har dannet en spærring på tværs af hærvejen.

2. Spor efter badeanlæg i dalen ved Gudenåens kilder.

3. Bebyggelsen i området består mest af mindre gårde.

4. Øster Nykirke er en af de højest beliggende kirker i landet, og et markant element i landskabet.

Nord for Margrethediget krydser hærvejen ådalen mellem Gudenåens udspring mod øst og Skjern Å's udspring mod vest. Dette sted, som kaldes det store vandskel, har været det eneste sted, hvor det var muligt at komme tørskoet mod nord eller syd gennem Jylland.

Ved Gudenåens kilder findes spor efter et badeanlæg anlagt i 1930-erne af ejeren af den nærliggende Tinnetgård. Anlægget bestod af forskellige bassiner støbt i beton, som blev forsynet med vand fra Gudenåen. Anlægget blev lukket i 1947, men bassinerne ses stadig i ådalen.

Området omkring Øster Nykirke, Margrethediget og det store vandskel indgår i et større fredet område.

5. Møllesøen og kulturmiljøet ved Hammer Mølle ligger i Gudenådalen lige uden for Vejle Kommune.

Visuelt rumlig beskrivelse

Området opleves som et bakket landskab med en del levende hegn, skove og småbeplantninger. Terræn og beplantning danner små eller mellemstore landskabsrum. Bebyggelsen i området er spredt og sparsom og udgøres mest af små landbrug og enkelte boliger.

Da området ligger højt, er der flere steder flotte og vide udsigter. Det gælder især i området omkring Øster Nykirke, som er et karakteristisk bygningselement i landskabet, men også mod nordøst henover Gudenådalen er der mange åbne kig. Gudenådalen ses tydeligt i landskabet, men opleves meget forskelligt, afhængig af beplantning og variationer i skrænternes form.

6. Gudenådalen ved Haugstrup Sø, hvor dalen er mindre markant og sløret af bevoksning.

7. Kig henover gudenådalen.

Landskabskarakter	
Karakterstyrke (stærkt karakteristisk/karakteristisk/karaktersvag)	Stærkt karakteristisk.
Landskabskarakterens oprindelse (kulturgeografi)	Udskiftningslandskab 1750-1850.
Reference	Høje målebordsblade (1873-74).
Nøglekarakter	Bakket landbrugslandskab ved den jyske højderyg med særlige kulturspor omkring hærvejen og ådalen omkring Gudenåens og Skjern Ås kilder.
Geologi	Bakket moræneflade.
Visuel analyse	
Skala (lille/middel/stor)	Middel.
Rumlig afgrænsning (åbent/transparent/lukket)	Åbent, dog lukket mod vest.
Kompleksitet (komplekst/sammensat/enkelt)	Sammensat.
Struktur og mønstre	Landbrugslandskab med mange levende hegn, spredt bebyggelse, samt mindre skove og beplantninger.
Visuel uro (uroligt/middel/roligt)	Roligt.
Sårbarhed	
Udsigter	Der er særlige udsigter i området omkring Øster Nykirke, samt mange lange kig på tværs af ådalen omkring Gudenåen.
Særlige objekter	Øster Nykirke, Margrethediget, Gudenåens kilder og spor af badeanlæg, Skjernåens udspring.
Særlige områder (fredninger, kulturmiljø, friluftsområder, naturområder)	Fredning omkring Gudenåen, Skjern Å's kilder og Rørbæk Sø. Kulturmiljøer omkring Hærvejen (23), Gudenåens kilder (150), Margrethediget (149), Øster Nykirke (156), Hastrup Sø (157) og Oldtidsmiljø ved Møllerup (85).
Visuel sammenhæng til naboer	Området har stor visuel sammenhæng med området nord for Gudenåen.